

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Facultatea de Istorie

Instituții politice și ideologia puterii în Bizanț

Titular curs/seminar – Conf. univ. dr. Bogdan-Petru Maleon

Specializarea

Master – Instituții și ideologii ale puterii

An de studiu I, semestru I

Nr. de ore de curs – 28, nr. de ore de seminar – 14

Obiectivele cursului: Acest curs își propune să evidențieze trăsăturile fundamentale ale instituțiilor politice bizantine și să discute principiile ideologice care au stat la baza acestora. Cursul și seminarul oferă o perspectivă generală asupra concepțiilor puterii în Bizanț, punând un accent deosebit pe geneza noii monarhi, moștenitoare a tradițiilor romane, orientele și creștine. Totodată, discută evoluția raporturilor dintre puterea temporală și autoritatea spirituală de-a lungul istoriei milenare a Imperiului Oriental.

Metode de predare: Prelegerea academică, conversația euristică, demonstrația, comparația.

Mod de evaluare: Activitatea din timpul semestrului (Participarea la cursuri și seminarii, intervenții, lucrări practice) 30%. Răspunsul final (Examinare orală) 60%.

Tematica cursului:

1. Introducere. Tematică. Bibliografie.
2. Originile puterii imperiale.
3. Îndatoririle princiare.
4. Nomenclatorul imperial.
5. Simbolurile puterii.
6. Succesiunea la tron.
7. Modelul suveranului bizantin.
8. Violența politică în Imperiul Bizantin.

9. Recluziunea și exilul în sfera puterii.
10. Anturajul imperial.
11. Spațiul oficial. Traseele princiare.
12. Spațiul privat. Familia imperială.
13. Moștenirea politică bizantină.
14. Concluzii.

Tematica seminarului: masteranzii vor trebui sa realizeze un eseu pe una dintre următoarele teme:

1. Un împărat bizantin emblematic.
2. Relațiile suveranilor cu clerul.
3. Femeile și puterea în Bizanț.
4. Reprezentări ale împăraților bizantini în arta oficială (ecleziastică și profană).
5. Imaginea conducătorilor Imperiului în posteritate.

Bibliografie:

- Ahrweiler, Hélène, *Byzance: les pays et les territoires*, London, 1976.
- Idem, *Etudes sur les structures administratives et sociales de Byzance*, London, 1971
- Idem, *Ideologia politică a Imperiului Bizantin*, București, 2002.
- Angold, Michael, *The Byzantine Empire (1025-1204)*, London-New York, 1984.
- Idem, *A Byzantine Government in Exile. Government and Society Under the Laskarids of Nicaea (1204-1261)*, Oxford, 1975.
- Idem, *The Fourth Crusade. Event and Context*, London, 2003.
- Ariès, Philippe și Duby, Georges, *Istoria vieții private*, București, 1993, vol. I-II.
- Bănescu, N., *Chipuri din istoria Bizanțului*, București, 1974.
- Idem, *Istoria Imperiului Bizantin*, vol. I -II, București, 2000-2003.
- Berstein, Serge, Milza, Pierre, *Istoria Europei*, vol. II, Iași, 1998.
- *Byzantine Diplomacy*, edited by Jonathan Shepard, and Simon Franklin, London, 1992.

- Brătianu, Gheorghe, I., *Privilegés et franchises municipales dans l'Empire Byzantin*, Paris - București, 1936.
- Idem, *Studii bizantine de istorie economică și socială*, Iași, 2003.
- Bréhier, Louis, *Vie et mort de Byzance*, Paris, 1969.
- Idem, *Les institutions de l'Empire byzantin*, Paris, 1970.
- Idem, *Civilizația bizantină*, București, 1994.
- Brezeanu, Stelian, *O istorie a Imperiului Bizantin*, București, 1981, 2005.
- Cavallo, Guglielmo (coord.), *Omul bizantin*, Iași, 2000.
- Clément, Olivier, *Biserica Ortodoxă*, București, 2000.
- Cheynet, Jean Claude, *Pouvoir et contestations à Byzance (963-1210)*, Paris, 1990.
- Idem, *The Byzantine Aristocracy and its Military Function*, London, 2006.
- *Constantinople and its Hinterland*, edited by Gilbert Dagron and Cyril Mango, London, 1995.
- Dagron, G., *Empereur et prêtre. Etude sur le „césaropapisme” byzantin* Paris, 1996.
- Delvoye, Charles, *Arta bizantină*, vol. I-II, București, 1976.
- Diehl, Charles, *Figuri bizantine*, vol I-II, București 1969.
- Idem, *Istoria Imperiului Bizantin*, Craiova, 1999.
- Idem, *Manuel d'art byzantin*, vol. I-II, Paris, Librairie Auguste Picard, 1925.
- Idem, *Teodora. Împărăteasa Bizanțului*, București, 1991.
- Dvornik, Francis, *Slavii în istoria și civilizația europeană*, 2001.
- Idem, *The Photian Schism. History and Legend*, Cambridge, 1970.
- Ducellier, Alain, *Bizantinii. Istorie și cultură*, București, 1997.
- Idem, *Byzance et le monde orthodoxe*, Paris, Armand Colin, 1986.
- Idem, *Le drame de Byzance. Idéal et échec d'une société chrétienne*, Paris, 1976.
- Evans, J. A. S., *The Age of Justinian. Circumstances of Imperial Power*, London and New York, 1996.
- Grabar, André, *Iconoclasmul bizantin. Dosarul arheologic*, București, 1991.

- Idem, *L'empereur dans l'art byzantin. Recherches sur l'art officiel de l'Empire d'Orient*, Paris, 1936.
- Guillaud, Rodolphe, *Titres et fonctions de l'Empire byzantin*, London, 1976.
- Haldon, J. H., *Byzantium in the Seventh Century*, Cambridge, 1990.
- Idem, *Warfare, State and Society in the Byzantine World, 565-1204*, London, 1999.
- Hussey, J. M., *The Orthodox Church in the Byzantine Empire*, Oxford, Clarendon Press, 1990.
- Iorga, Nicolae, *Ce este Bizanțul. Conferințe*, Vălenii de Munte, 1939.
- Idem, *Istoria vieții bizantine*, București, 1974.
- Idem, *Sinteza bizantină. Conferințe și articole despre civilizația bizantină*, București, 1972.
- Idem, *Bizanț după Bizanț*, București, 1992.
- Janin, R., *La géographie ecclésiastique de l'Empire Byzantin*, Paris, 1953.
- Kaegi, Walter, E., *Heraclius Emperor of Byzantium*, Cambridge, 2003.
- Lazarev, Viktor, *Istoria picturii bizantine*, vol I-III, București, 1980.
- Le Goff, Jacques (coord), *Omul medieval*, Iași, 1999.
- Idem, *Evul Mediu și nașterea Europei*, Iași, 2005.
- Lemerle, Paul, *Istoria Bizanțului*, București, 1998.
- Lossky, Vladimir, *Introducere în teologia ortodoxă* București, 1993.
- Magdalino, Paul, *The Empire of Manuel I Komnenos (1143-1180)*, Cambridge, 1993.
- Mango, Cyril, *The Art of the Byzantine Empire*, Toronto-Buffalo-London, 1972.
- Idem, *Byzantium. The Empire of New Rome*, London, 1980.
- McCormick, Michael, *Vittoria eterna. Sovranità trionfale nella Tarda Antichità, a Bisanzio e nell' Occidente Altomedioevale*, Milano, 1993.
- Meyendorff, John, *Byzantium and the Rise of Russia. A Study of Byzantino-Russian Relations in the Fourteenth Century*, Crestwood, New York, 1989.
- Idem, *Teologia bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, București, 1996.

- Idem, Aristeides Papadakis, *L'Orient Chrétien et l'essor de la papauté. L'Église de 1071 à 1453*, Paris, 2001.
- Miquet, André, *Islamul și civilizația sa*, București, 1994.
- Nicol, Donald M., *Byzantium and Venice*, Cambridge, 1988.
- Idem, *Împăratul fără moarte, viața și legenda lui Constantin Paleologul, ultimul împărat al romanilor*, Iași, 2003.
- Idem, *The Last Centuries of Byzantium (1261-1453)*, London, 1972.
- Obolensky, Dimitri, *Un commonwealth medieval: Bizanțul*, București, 2002.
- Oeconomus, Lysimaque, *La vie religieuse dans l'Empire Byzantin au temps des Comnènes et des Anges*, Paris, 1918.
- Ostrogorsky, Georges, *Histoire de l'Etat Byzantin*, Paris, 1969.
- Regan, Geoffrey, *First Crusader. Byzantium's Holy Wars*, Sutton Publishing, 2001.
- Roux, Jean-Paul, *Regele. Mituri și simboluri*, București, Editura Meridiane, 1998.
- Runciman, Steven, *Căderea Constantinopolului. 1453*, București, 1991.
- Idem, *The Byzantine Theocracy*, Cambridge University Press, 1977.
- Talbot Rice, Tamara, *Everyday Life in Byzantium*, New York, 1967.
- *The Cambridge Medieval History*, vol. IV, *The Eastern Roman Empire (717-1453)*, Cambridge, 1936.
- *The Reign of Heraclius (610-641): Crisis and Confrontation*. Edited by Gerrit J. Reinink and Bernard H. Stolte, Leuven, 2002.
- Treadgold, Warren, *O scurtă istorie a Bizanțului*, București, 2003.
- Idem, *O istorie a statului și societății bizantine*, Vol I-II, Iași, 2004.
- Uspensky, Leonid, *Teologia icoanei în Biserica Ortodoxă*, București, 1994.
- Vasiliev, A. A., *Histoire de l'Empire byzantin*, vol. I-II Paris, 1932.
- Vries-van der Velden, Eva, *L'élite byzantine devant l'avance turque a l'époque de la guerre civile de 1341 a 1354*, Amsterdam, 1989.
- Walter, Christopher, *Art and Ritual of the Byzantine Church*, London, 1982.

Lucrări colective

- *Literatura Bizanțului*, coordonator N. Șerban Tanașoca. București, 1971.
- *Lumea Bizanțului*, București, 1972.
- *Nicolae Iorga - istoric al Bizanțului*, ed. îngrijită de Eugen Stănescu, București, 1971.

Dicționare

- Bria, Ion, *Dicționar de teologie ortodoxă*, București, 1994.
- Dașcov, S. B., *Dicționar de împărați bizantini*, București, 1999.
- Eliade, Mircea, Culianu, Ioan, P., *Dicționar al religiilor* (cap. *Creștinismul*), București, 1993.
- Le Goff, Jacques, Schmitt, Jean-Claude, *Dicționar tematic al Evului Mediu occidental*, Iași, 2002.

Izvoare narative

(ediții critice și traduceri în limba români din autori bizantini)

- *Antologia palatină*, ediție de Viorica Golinescu, București, 1988.
- Chalcocondil, Laonic, *Expuneri istorice*, ediție de V. Grecu, București, 1968.
- Comnena, Ana, *Alexiada*, trad. de Marina Marinescu, vol. I-II, București, 1977.
- Constantin Porfirogenetul, *Carte de învățătură pentru fiul său Romanos*, ediție de V. Grecu, București, 1971.
- Ducas, *Istoria turco-bizantină (1341-1462)*, ediție de V. Grecu, București, 1958.
- *Izvoarele istoriei României (Fontes Historiae Dacoromanae)*, vol. III: *Scritori bizantini (sec. XI-XIV)*, publicate de Al. Elian și N. S. Tanașoca, București, 1975.
- Mauriciu, *Arta militară*, ediție de H. Mihăescu, București, 1970.
- Procopiu din Cesareea, *Războiul cu goții*, ediție de H. Mihăescu, București, 1963.
- Idem, *Istoria secretă*, ediție de H. Mihăescu, București, 1972.
- Psellos, Mihail, *Cronografia. Un veac de istorie bizantină (976-1077)*, ediție de Radu Alexandrescu, Iași, 1998.
- Teofilact Simocata, *Istorie bizantină. Domnia împăratului Mauricius 8582-602*, ediție de H. Mihăescu, București, 1985.